

Sygn. akt III KK 245/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jolanty Rucińskiej,

w sprawie **M. K., G. A. i M. A.**

skazanych z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 stycznia 2022 r.,

kasacji wniesionych przez obrońców skazanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 3 listopada 2020 r., sygn. akt II AKa [...]

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w L.

z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. akt IV K [...],

1. uchyla wobec M. K., G. A. i M. A., a na podstawie art. 435 k.p.k. także wobec T. P. zaskarżony wyrok w części, w jakiej orzeczono w nim o obowiązku naprawienia szkody (punkt I) i w tym zakresie przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w [...];

- 2. w pozostałym zakresie oddala obie kasacje jako oczywiście bezzasadne;**
- 3. zarządza zwrot opłat od kasacji w kwotach po 750 (siedemset pięćdziesiąt) złotych na rzecz M. K., G. A. i M. A.;**
- 4. kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 grudnia 2019 r., sygn. akt IV K (...), Sąd Okręgowy w L. uznał:

1. oskarżonych T.P., M.K., G. A. oraz M. A. za winnych popełnienia przestępstwa z art. 272 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. na szkodę K. G. i za to wymierzył T.P. karę 1 roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności, zaś M.K., G. A. i M. A. u kary po 1 roku pozbawienia wolności, nadto wymierzył T.P. karę grzywny w wysokości 280 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej grzywny na kwotę 20 zł, zaś oskarżonym M. K., G. A. i M.A. kary grzywny w wysokości po 250 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej grzywny na kwotę 20 zł;

2. oskarżonych T.P., M. K., G.A. oraz M.A. za winnych popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zb. z art. 272 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. na szkodę E. K. i za to wymierzył T. P. karę 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaś M. K., G. A. i M. A. kary po 1 roku i 2 miesiące pozbawienia wolności, nadto wymierzył T.P. karę grzywny w wysokości 320 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej grzywny na kwotę 20 zł, zaś oskarżonym M. K., G. A. i M. A. kary grzywny w wysokości po 300 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej grzywny na kwotę 20 zł;

3. oskarżonych T. P., M. K. i M. A. uznał za winnych popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 272 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. na szkodę K. C. i za to wymierzył T. P. karę 1 roku pozbawienia wolności, zaś M. K. i M. A. kary po 10 miesięcy pozbawienia

wolności, nadto wymierzył T. P. karę grzywny w wysokości 230 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej grzywny na kwotę 20 zł, zaś oskarżonym M. K. i M. A. kary grzywny w wysokości po 200 stawek dziennych, ustalając wysokość stawki dziennej grzywny na kwotę 20 zł;

4. oskarżonego M. K. za winnego popełnienia przestępstwa z art. 245 k.k. i za to wymierzył mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w L., łącząc jednostkowe kary pozbawienia wolności i grzywny orzeczone wobec oskarżonych, wymierzył T. P. karę łączną 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz 480 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość stawki dziennej na kwotę 20 złotych, M. K. karę 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz 450 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość stawki dziennej na kwotę 20, G.A. karę 1 roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz 420 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość stawki dziennej na kwotę 20, zaś M.A. karę 2 lat pozbawienia wolności oraz 450 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość stawki dziennej na kwotę 20 złotych.

Od powyższego wyroku apelację wniósł prokurator, zarzucając mu:

1. „obrazę prawa karnego materialnego, a mianowicie art. 46 § 1 k.k., poprzez niesłuszne zaniechanie nałożenia na oskarżonych T.P., M. K., G. A. oraz M.A. obowiązku naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem przypisanym w punkcie II wyroku na rzecz pokrzywdzonej, a także zaniechanie nałożenia na oskarżonych T. P., M.K. i M.A. obowiązku naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem przypisanym w pkt III wyroku na rzecz pokrzywdzonego, pomimo złożenia przez Prokuratora stosownych wniosków w tym przedmiocie;

2. rażącą niewspółmierność kary orzeczonej wobec oskarżonych T. P., M.K., G.A. oraz M. A. wyrażającą się w niesłusznym zaniechaniu nałożenia na oskarżonych obowiązku naprawienia w całości wyrządzonej szkody przestępstwem przypisanym w punkcie II wyroku na rzecz pokrzywdzonej oraz wobec oskarżonych T.P., M.K. i M.A. o wyrażającą się w niesłusznym zaniechaniu nałożenia na oskarżonych obowiązku naprawienia w całości wyrządzonej szkody przestępstwem przypisanym w punkcie III wyroku na rzecz pokrzywdzonego, wynikającą z nieuwzględnienia okoliczności

obciążających, a mianowicie wysokiego stopnia winy i społecznej szkodliwości w/w czynów i ich charakteru, motywacji sprawców, działających w celu osiągnięcia korzyści majątkowej oraz rozmiaru wyrządzonej szkody, co ostatecznie doprowadziło do wymierzenia kary nie odpowiadającej jej celom i nie uwzględniającej ustawowych dyrektyw jej wymiaru, a przede wszystkim nie uwzględniającej stopnia społecznej szkodliwości tych czynów i zawinienia sprawców.”

Wyrok Sądu Okręgowego w L. zaskarżyli także obrońcy G. A., M.A. oraz M. K., podnosząc w nich zarzuty naruszeń prawa procesowego mających wpływ na treść orzeczenia, a także zarzucając Sądowi I instancji błędy w ustaleniach faktycznych, wnosząc o zmianę wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonych, ew. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu wniesionych środków zaskarżenia Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 3 listopada 2020 r., sygn. akt II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonych:

1. T. P., M. K., G.A. i M. A. solidarny obowiązek naprawienia szkody przez zapłacenie na rzecz E.K. kwoty 300.000 zł;
2. T. P., M. K. i M. A. solidarny obowiązek naprawienia szkody przez zapłacenie na rzecz U.C. kwoty 170.000 zł,

a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od wskazanego wyżej wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca M. K. i M. A., zaskarżając go w całości i zarzucając mu: „rażące naruszenie prawa, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. art. 286 § 1 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie, a polegające na pociągnięciu M. K. oraz M.A. do odpowiedzialności karnej za popełnienie czynu zabronionego ustanowionego w przedmiotowym unormowaniu, w sytuacji gdy nie wypełnili oni jakichkolwiek znamion przewidzianych w tymże przepisie, a nadto nic mieli oni istotnego udziału w wykonaniu przez T. P. tegoż przestępstwa, bowiem nie udzielili mu pomocy w jego realizacji;
2. art. 46 § 1 kk poprzez jego błędne zastosowanie polegające na orzeczeniu wobec skazanych solidarnego obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej

E.K. oraz U. C., w sytuacji gdy pokrzywdzeni nie złożyli wniosku o orzeczenie tegoż obowiązku, zaś oskarżyciel publiczny złożył go po zamknięciu przewodu sądowego, a zatem przekroczył on termin ustanowiony w art. 49a kpk;

3. art. 4 § 1 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie, a polegające na orzeczeniu obowiązku naprawienia szkody przy zastosowaniu przepisu art. 46 § 1 k.k. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2015.396), pomimo, iż w dacie popełnienia czynu przypisanego skazanym w tenorze III części dyspozytywnej wyroku, a więc w okresie od dnia 03 marca 2010 roku do 13 maja 2010 roku, obowiązywała ustawa względniejsza dla skazanych, wykluczająca możliwość orzeczenia obowiązku naprawienia szkody bez uprzedniego złożenia przez pokrzywdzonego bądź inną osobę uprawnioną wniosku w tym przedmiocie;
4. art. 433 § 2 kpk w zw. z art. 7 kpk w zw. z art. 410 kpk poprzez szablonowe, enigmatyczne i nie zawierające własnej argumentacji, a przez to nierzetelne rozpatrzenie zarzutów naruszenia przez Sąd *meriti* art. 7 kpk oraz art. 410 kpk, podniesionych w apelacji wywiezionej przez obrońcę skazanych - adw. M. B. i niewystarczające w tym zakresie ustosunkowanie się do argumentacji skarżącego, a w konsekwencji zaaprobowanie rażącego uchybienia przepisom postępowania, polegającego na jednostronnej, dowolnej i sprzecznej ze wskazaniami wiedzy i doświadczenia życiowego ocenie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, orzekaniu w oparciu o część zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie oraz błędnym ustaleniu okoliczności stanu faktycznego w sprawie, które to uchybienie skutkowało pociągnięciem skazanych do odpowiedzialności karnej;
5. art. 433 § 2 kpk w zw. z art. 457 § 3 kpk w zw. z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw i Podstawowych Wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) w zw. z art. 91 ust 2 Konstytucji RP w zw. z art. 6 kpk poprzez sporządzenie przez Sąd Odwoławczy uzasadnienia wyroku na formularzu UK 2, co naruszyło prawo do obrony M. K. oraz M. A., bowiem nie byli oni w stanie wystarczająco zapoznać się z argumentacją Sądu przemawiającą za

utrzymaniem w mocy rozstrzygnięcia, na mocy którego zostali oni pociągnięci do odpowiedzialności karnej, co nie odpowiadało wymogom rzetelnego procesu przewidzianym w Europejskiej Konwencji Praw o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, mającej pierwszeństwo w stosowaniu przed ustawą - Kodeks postępowania karnego, który to akt przewiduje w art. 99a § 1 kpk obowiązek sporządzenia uzasadnienia na przedmiotowym formularzu, co skutkowało niezasadnym pociągnięciem skazanych do odpowiedzialności karnej;

6. art. 457 § 2 kpk poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na zaniechaniu sporządzenia uzasadnienia w części dotyczącej apelacji złożonej przez oskarżyciela publicznego, który to środek doprowadził do zmiany zaskarżonego orzeczenia, w sytuacji gdy obrońca skazanych składał wnioski o sporządzenie uzasadnienia całości niniejszego wyroku, a zatem przedmiotowa norma nie miała w tejże sprawie zastosowania, co skutkowało nieuzasadnionym przypisaniem skazanym odpowiedzialności karnej za zarzucane im czyny."

Podnosząc powyższe obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania. Nadto wniósł o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w L. do czasu rozpoznania kasacji.

Kasację wniosła także obrońca G. A., zaskarżając wyrok Sądu Apelacyjnego w całości i zarzucając mu: „rażące naruszenie przepisów prawa mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. przepisu art. 46 § 1 k.k. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na:
 1. orzeczeniu wobec skazanego solidarnego obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej E.K., w sytuacji gdy pokrzywdzona nie złożyła stosownego wniosku o naprawienie szkody, a prokurator złożył przedmiotowy wniosek dopiero po zamknięciu przewodu sądowego, a tym samym przekroczył prekluzyjny termin ustanowiony w art. 49a kpk;
 2. orzeczeniu wobec skazanego solidarnego obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej E. K. w wysokości 300.000 (trzysta tysięcy) złotych, podczas gdy obowiązek ten winien być ograniczony do rozmiaru rzeczywistej szkody

wynikłej bezpośrednio z przestępstwa, a zatem Sąd winien zasądzoną kwotę pomniejszyć o kwotę 10 tysięcy złotych, które E. K. otrzymała od T. P.;

3. przepisu art. 457 § 2 kpk poprzez jego błędne zastosowanie, polegające na odstąpieniu od sporządzenia uzasadnienia w części dotyczącej apelacji złożonej przez prokuratora, która doprowadziła do zmiany zaskarżonego orzeczenia, w sytuacji gdy obrońca skazanych składał wnioski o sporządzenie uzasadnienia całości wyroku, co czyni przeprowadzoną kontrolę odwoławczą nierzetelną, niekompletną i powierzchowną, a tym samym rażąco uchybia przepisom postępowania;
4. nienależyte rozważenie zarzutów podniesionych w apelacji w pkt. 1-6, skutkujące naruszeniem przepisu art. 2 § 2 kpk, art. 4 kpk, art. 7 kpk, art. 410 kpk, art. 424 kpk w zw. z art. 458 kpk i art. 433 § 1 i 2 kpk, a nadto tylko częściową i dowolną analizę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego podczas rozpoznania zarzutów apelacji, a w konsekwencji powielenie przez Sąd odwoławczy błędnej oceny dokonanej przez Sąd Okręgowy w L., poprzez zaaprobowanie niesłusznych, dokonanych wbrew zasadom logiki, wniosków Sądu I instancji, poczynionych z pominięciem istotnej, korzystnej dla G. A. części materiału dowodowego, oraz powielenie błędnych ustaleń okoliczności faktycznych co rażąco uchybia przepisom postępowania;
5. przepisu art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. poprzez nienależyte rozpoznanie zarzutu obrońcy (adw. M. K.), iż Sąd 1 instancji pominął treść prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w L. z dnia 21 marca 2017 r. wydanego w sprawie I C (...) (k. 3227-3250) zawierającego elementy o charakterze konstytutywnym w zakresie ważności umowy sprzedaży lokalu położonego przy ul. (...) w L. pomiędzy E. K. a oskarżonymi, co implikuje wniosek, iż w niniejszej sprawie miał miejsce efekt przeniesienia w następstwie niedostrzeżenia przez Sąd odwoławczy istniejących uchybień wyroku Sądu I instancji i przez to niepodzielenia przez Sąd odwoławczy zarzutów apelacji, co w konsekwencji doprowadziło do wydania orzeczenia obarczonego uchybieniami, które przeniknęły do postępowania odwoławczego;
6. przepisu art. 433 § 2 kpk i art. 457 § 3 i art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowiek i Podstawowych Wolności poprzez rażąco nienależyte

rozważenie zarzutów z pkt. 1-6 zawartych w apelacji obrońcy polegające na błędnej ich ocenie jak też na fragmentarycznym ustosunkowaniu się do nich bez dostrzeżenia pełnej ich treści, a ponadto w sposób wysoce ogólnikowy, w konsekwencji niewystarczające wskazanie powodów, dla których apelacja obrońcy odnośnie powołanych zarzutów uznana została za niezasadną, które to zaniechanie w istotny sposób naruszyło prawo skazanego do rzetelnego procesu.”

W oparciu o wskazane zarzuty obrońca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania, a także o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w L. w odniesieniu do środka karnego w postaci obowiązku solidarnego naprawienia szkody w wysokości 300 tysięcy złotych na rzecz E. K. do czasu rozpoznania kasacji.

W odpowiedzi na kasacje obrońców oskarżonych prokurator Rejonowy (...) w L. wniósł o ich oddalenie jako oczywiście bezzasadnych.

Postanowieniem z dnia 22 września 2021 r. Sąd Najwyższy:

1. wstrzymał wobec skazanych M. K., M. A. i T.. wykonanie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 3 listopada 2020 r., sygn. akt II AKa (...) w zakresie orzeczonych wobec nich (solidarnie ze współoskarżonymi) obowiązków naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych E. K. i U. C. - do czasu rozpoznania kasacji obrońcy skazanych;
2. wstrzymał wobec skazanego G.A. wykonanie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 3 listopada 2020 r., sygn. akt II AKa (...) w zakresie orzeczonego wobec niego (solidarnie ze współoskarżonymi) obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonej E. K. - do czasu rozpoznania kasacji obrońcy skazanego;
3. nie uwzględnił wniosków obrońców skazanych w pozostałym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zasadny w stopniu oczywistym okazał się podniesiony w obu kasacjach zarzut naruszenia art. 457 § 2 k.p.k., polegający na odstępianiu od sporządzenia przez Sąd odwoławczy uzasadnienia wydanego wyroku w części reformatoryjnej, wbrew wnioskowi obrońców o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu II instancji w całości. Uchybienie to spowodowało jednocześnie, że przedwczesną i w tych

warunkach także niemożliwą byłaby ocena zasadności zarzutów wskazujących na obrazę przez Sąd Apelacyjny przepisów art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 49a k.p.k. oraz art. 4 k.k. w zw. z art. 46 § 1 k.k.

Przypomnieć należy, że zgodnie z art. 457 § 2 k.p.k. jeżeli sąd zmienia lub utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy, uzasadnienie sporządza się na wniosek strony, chyba że zostało złożone zdanie odrębne. Odpowiednio stosuje się w tym zakresie przepisy art. 422 k.p.k. i art. 423 k.p.k., co do sposobu i terminu składania wniosku o uzasadnienie oraz sporządzania uzasadnienia przez sąd i jego doręczania wnioskodawcy. W niniejszej sprawie wniosek o uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) wnieśli obrońcy, wskazując że wnoszą o sporządzenie uzasadnienia w całości (k.4836, 4839, 480 akt sprawy).

Analiza treści uzasadnienia sporządzonego przez Sąd Apelacyjny w (...)wskazuje, że uzasadnienie w zakresie uznania apelacji prokuratora za częściowo zasadną nie zostało sporządzone. Co więcej, do akt sprawy załączone jest oświadczenie w którym Sąd Apelacyjny (k.4842) wskazuje, że odstępuje od uzasadnienia wyroku w zakresie apelacji prokuratora albowiem nie złożył on wniosku o sporządzenie uzasadnienia. Postąpienie takie uznać trzeba za naruszenie przepisu art. 457 § 2 k.p.k., które nadto w okolicznościach niniejszej sprawy miało charakter rażący – albowiem objęło tą część orzeczenia Sadu odwoławczego, w której rozstrzygnięto na niekorzyść oskarżonych i zastosowano wobec nich obowiązek naprawienia szkody odpowiednio w wysokości 300.000 zł oraz 170.000 zł.

Oczywistym jest, że z treści art. 457 § 2 k.p.k. i stosowanych odpowiednio przepisów art. 422 k.p.k. i 423 k.p.k. nie wynika by spoczywający na sądzie obowiązek sporządzenia uzasadnienia wyroku na wniosek strony ograniczony był tylko do tej części orzeczenia, która została wydana w wyniku rozpoznania wniesionego przez tę stronę środka zaskarżenia. W istocie jest wręcz przeciwnie. To strona postępowania karnego, a nie sąd określa zakres zaskarżenia orzeczenia, a także to strona, a nie sąd określa w jakim zakresie korzysta z prawa do uzyskania uzasadnienia wydanego wyroku. Może żądać uzasadnienia jedynie w określonej części, ale także w całości. Wynika to wprost z art. 457 § 2 k.p.k. w zw. z art. 422 § 2 k.p.k. (por. wyrok SN z 11 stycznia 2018 r., III KK 226/17 oraz wyrok SN z z 18

grudnia 2018 r., III KK 539/17). Jedynym oczywistym ograniczeniem jest to wynikające z zakresu orzekania sądu, a zatem żądanie sporządzenia uzasadnienia nie może przekraczać zakresu orzekania sądu odwoławczego, tj. granic przeprowadzonej i mającej być przeprowadzoną w granicach prawidłowego postępowania apelacyjnego kontroli odwoławczej.

Uprawnienie to nie jest ograniczone zakresem wniesionej przez stronę apelacji. Byłoby to w sposób oczywisty antygwarancyjne, sprzeczne z regułami rzetelnego procesu karnego, stanowiąc jednocześnie – w odniesieniu do oskarżonego naruszenie jego prawa do obrony, a w ujęciu szerszym – co do innych skarżących - także konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji), albowiem każda strona postępowania ma prawo do znajomości motywów rozstrzygnięcia wydanego przez sąd w jego sprawie. Jeśli tak jak w niniejszym postępowaniu obrona skorzystała z tego uprawnienia w sposób przewidziany obowiązującymi przepisami (składając wnioski o uzasadnienie wyroku w całości), a uczyniła to w sytuacji gdy Sąd odwoławczy oddalił apelację obrony, zaś uwzględnił apelację oskarżyciela publicznego wniesioną na niekorzyść oskarżonych i zmienił rozstrzygnięcie, nie uzasadniając go w tej części wobec braku wniosku ze strony oskarżyciela publicznego, to Sąd ten dopuścił się rażącego naruszenia prawa procesowego, które mogło mieć istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Niezależnie od powyższego wskazać należy na dalsze konsekwencje braku uzasadnienia wyroku w zakresie, w jakim uwzględniono apelację wniesioną przez oskarżyciela publicznego na niekorzyść oskarżonych. Brak sporządzenia uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w części w jakiej dokonano nim zmiany wyroku Sądu I instancji i orzeczono obowiązek naprawienia szkody czyni, w świetle okoliczności faktycznych sprawy i podniesionych w kasacji zarzutów, wskazujących także na naruszenie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 49a k.p.k. oraz art. 4 k.k. w zw. z art. 46 § 1 k.k., niemożliwą ocenę poprawności tego rozstrzygnięcia w tym zakresie. Stanowi zatem w sposób oczywisty także utrudnienie dla oskarżonych w korzystaniu z prawa do wniesienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia – kasacji, co najmniej w zakresie identyfikacji i uzasadnienia zarzucanego uchybienia. Samoistnie zatem potwierdza znaczenie wpływu wykazanego wyżej uchybienia na treść orzeczenia.

Dostrzec należy w tym zakresie, że jedynym miejscem, w którym Sąd Apelacyjny odnosi się do apelacji prokuratora jest pkt 5.1 uzasadnienia, w którym Sąd wskazuje, że „w związku z przyjęciem zasadności wniesionej apelacji Prokuratora” Sąd dokonał zmiany wyroku, oraz pkt. 5.2 uzasadnienia, w którym Sąd ten wskazał: „podkreślenia wymaga fakt, że oskarżyciel publiczny złożył wnioski o orzeczenie tego obowiązku w wysokości spowodowanej szkody przez oskarżonych, a zatem w trybie art. 46 § 1 k.k. Sąd był zobligowany do orzeczenia tego środka kompensacyjnego co do zasady. Zatem orzeczono o tych należnościach w wysokości ustalonych kwot szkody, jakie zostały wyrządzone działaniem oskarżonych.”

Pomimo wskazanego wyżej oświadczenia Sądu Apelacyjnego (k. 4842 akt sprawy), że nie sporządzi uzasadnienia wyroku w części w jakiej uwzględnił apelację prokuratorską na niekorzyść, te fragmenty motywów (pkt. 5.1 oraz 5.2) – choć nie wskazujące na powody uznania apelacji za zasadną w części, lecz na podstawy zmiany wyroku – można byłoby uznać za uzasadnienie wyroku w tej części, gdyby nie sam zakres apelacji oskarżyciela publicznego oraz istniejące liczne wątpliwości co do możliwości i co do potrzeby orzekania środka oraz wreszcie gdyby nie istniejące w sprawie wątpliwości co do jego wysokości.

W apelacji oskarżyciela publicznego podniesiono dwa zarzuty, z których tylko pierwszy pozostaje w relacji z dokonaną przez Sąd odwoławczy zmianą, co w konsekwencji oznacza, że Sąd ten nie uwzględnił wszakże drugiego zarzutu, mającego inną podstawę. Tymczasem wątpliwe jest w niniejszej sprawie – co także podniesiono w kasacji – już to, czy dokonana przez Sąd Apelacyjny ocena skuteczności wniosków prokuratora, złożonych bez wątpienia po terminie wskazanym w art. 49a k.p.k. (tj. po zamknięciu przewodu sądowego na rozprawie głównej) była prawidłowa. Tylko ich wniesieniem Sąd II instancji motywuje powody zmiany wyroku. Oskarżenia nie uzyskują jednak choćby podstawowych informacji o powodach takiej niekorzystnej dla nich (przynajmniej w części) oceny. Dalsze wątpliwości związane są z powodami oddalenia drugiego zarzutu apelacji, co wynika wszakże tylko pośrednio z motywów zmiany wyroku Sadu I instancji, a więc w istocie z oceną możliwości zastosowania środka z art. 46 § 1 k.k. przez sąd z

urzędu. Wszakże taka możliwość istnieje w systemie prawnym, lecz dopiero od 8 czerwca 2010 r. (w związku z nowelizacją treści art. 46 § 1 k.k.).

Przyjęcie zatem (choćby potencjalnie), że Sąd miał w sprawie możliwość zastosowania tego środka także z urzędu, co mogłoby z kolei wpłynąć na ocenę skutków uchybienia Sądu Apelacyjnego wymaga odniesienia się do czasu w jakim popełnione zostały czyny wskazane w p. II i III wyroku Sądu I instancji. Czyn na szkodę E.K. popełniono w okresie 23 lipca-4 października 2010 r., a zatem środek ten mógł być potencjalnie orzeczony także z urzędu. Nie wiadomo jednak z jakich powodów Sąd odrzucił apelację prokuratora w tym zakresie (zarzut 2 apelacji). Powody te zatem pozostały nieznane także oskarżonym i pokrzywdzonej. Jednocześnie jednak czyn na szkodę K. C. został popełniony w okresie 3 marca- 13 maja 2010 r., co bez oceny, czy zastosowania w tym zakresie nie powinien mieć art. 4 k.k. - jak wskazuje na to w kasacji obrońca - wyklucza możliwość właściwej oceny zarzucanych w tym zakresie Sądowi odwoławczemu uchybień. Brak motywów rozstrzygnięcia Sądu odwoławczego uniemożliwia wreszcie ocenę, tego jaki stan prawny przyjął za obowiązujący decydując o zastosowaniu obowiązku naprawienia szkody na rzecz obu pokrzywdzonych. Ma to podstawowe znaczenie dla oceny postawionych w kasacji zarzutów naruszenia art. 4 k.k. w zw. z art. 46 § 1 k.k..

W sprawie istniały także wątpliwości co do samej wysokości należnego odszkodowania na rzecz pokrzywdzonej E.K., do czego Sąd się nie odniósł, wskazując tylko, że kwota jest ustalona. Wreszcie, brak wskazania w wyroku Sądu Apelacyjnego powodów dla których Sąd ten uznał, że zastosowanie środka z art. 46 § 1 k.k., byłoby w sprawie uzasadnione i korzystne dla pokrzywdzonych, skoro sami pokrzywdzeni nie składali wniosków o zastosowanie art. 46 § 1 k.k. w toku postępowania, a jak wynika z okoliczności sprawy ten brak przynajmniej w części może być uzasadniony słusznym interesem pokrzywdzonej, która nadal nie wyzbyła się posiadania mieszkania będącego przedmiotem przestępstwa oszukańczego wyłudzenia własności. Ocenic zatem należało także i to, czy zasądzenie odszkodowania z urzędu w kwocie stanowiącej wartość mieszkania w 2010 r. (300.000 zł) odpowiada wartości mieszkania z chwili orzekania, a zatem czy istotnie stanowi środek korzystny dla pokrzywdzonej, czy też wręcz przeciwnie.

Samoistnie czyni to także istotnym pytanie, czy taki środek zaskarżenia jest, niejako wbrew stanowisku prokuratora, w odniesieniu do obu czynów przypisanych w pkt. II i III wyroku Sądu Okręgowego w L. apelacją na niekorzyść oskarżonych.

Powyższe dowodzi, że wskutek odstąpienia od sporządzenia uzasadnienia w części związanej z apelacją oskarżyciela publicznego nieznane pozostają motywy rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego w zakresie co najmniej uznania zasadności pierwszego z zarzutów apelacji prokuratorskiej, powodów uznania wbrew treści art. 49a k.p.k., że wnioski prokuratora złożone zostały w terminie i mogą wywołać skutki prawne, powodów domniemywanego stwierdzenia braku podstaw do uwzględnienia drugiego z zarzutów apelacji – co do możliwości zastosowania środka z art. 46 § 1 k.k. z urzędu, oceny zasadności i słuszności orzeczenia tych środków w odniesieniu do obu pokrzywdzonych, oraz wysokości jednego ze świadczeń. Rozpoznający ponownie sprawę, w zakresie orzeczenia o środkach z art. 46 § 1 k.k., Sąd odwoławczy zobowiązany będzie uwzględnić wskazane wyżej okoliczności, usunąć występujące uchybienia i orzec w zakresie oraz granicach wniesionej przez oskarżyciela publicznego apelacji.

Stwierdzenie wystąpienia wskazanych uchybień, mających istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia skutkowało uchyleniem z mocy art. 435 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. zaskarżonego wyroku we wskazanym zakresie, tj. co do orzeczenia o zastosowanych środkach karnych z art. 46 § 1 k.k., także co do T.P., mimo, że nie wnosił on w tej sprawie kasacji, albowiem przemawiają za tym te same względy, co w odniesieniu do pozostałych skazanych.

Pozostałe zarzuty, zarówno te podniesione w kasacjach, jak też zarzuty wystąpienia bezwzględnej podstawy odwoławczej, wskazane w trakcie rozprawy kasacyjnej, okazały się oczywiście bezzasadne, prowadząc do oddalenia obu kasacji w tym zakresie, a uzasadnienie takiego rozstrzygnięcia przedstawione zostało w ustnych motywach orzeczenia Sądu Najwyższego.

Konsekwencją częściowego uwzględnienia kasacji było zarządzenie zwrotu skarżącym wniesionych opłat od kasacji oraz przejęcie przez Skarb Państwa kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.

Z tych powodów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

